

I.

Adatok Zemplénmegye természetrajzi ismeretéhez.

Chyzer Kornél, megyei főorvostól.

I.

Zemplénmegye halai.

Évek óta a megye faunájának összegyűjtésével foglalkozva, koronként közzé fogom tenni azon részleteket, melyeket megközelítőleg teljesen kimerítém, hogy közleményeim által másokat is buzdítsak úgy adataim kiegészítésére, mint más vidékek hasonló átfürkészésére.

Adataim helyességére különös súlyt fektettem; s miután a kellő idő, irodalom és összehasonlító anyag hiánya mellett vidéki természetbuvár, ki a természet több ágára terjeszti ki figyelmét, alig képes valamennyibe annyira hatolni, hogy meghatározásai biztosak legyenek, halaim pontos meghatározása végett Dr. Károli János, tanár s muzeumi segédőr barátomhoz, hazánk legjelesebb ichthyologusához fordultam, ki azt legnagyobb készséggel teljesíté, s kinek azt itt nyilvánosan megköszönni legkedvesebb kötelességemnek tartom. Halgyűjteményemet a nemzeti muzeum állattani osztályának adtam át, hol az jelen soraim bizonyítékául legjobban megőrizve fog maradni.

Zemplénmegye területén mai napig harminczkilencz halfajt sikerült gyűjtenem, huszonöt nemből.

S ha hazánk édesvizei halfajainak számát mintegy hatvanra tesszük, melyek 30 nemet képviselnek, úgy Zemplénmegyében az ország összes halfajainak két harmadrészét, s néhányának kivételével majdnem valamennyi nemét találhatni.

Halfaunánk eme gazdagságát vizeink sokaságának és sokféleségének köszönhetjük. Ugyanis találni nálunk mindenféle vizet a Beszkid hegység rohanó hideg sziklás patakjától, mely pisztrángokban bővelkedik — le egészen a lassú folyásu

iszapos Tiszáig, s az öldöklő malária léget lehellő posványos tavakig, melyekben végre csak a szívós életű kárász képes még a rothasztó elemnek ellentállani.

Folyóink, melyek majdnem az ország egy negyed részéből jönnek mi hozzánk, névszerint a következők:

1. Laborcz, 2. Ondava, 3. Tapoly, 4. Latorcza, melyek együtt véve alkotják 5. a Bodrogot, 6. Tisza, 7. Sajó, 8. Hernád.

Az említett folyókba ömlő kisebb-nagyobb patakoknak, s a Tisza, Bodrog és Latorcza alkotta sziget, — a Bodrogköz — néha folyó, néha álló ereinek mint például a Karcsa és Ticze, és számtalan tavának felsorolását itt feleslegesnek tartom, mert már az említettekben is láthatja az olvasó, hogy Zemplénmegye a vizekben leggazdagabbak közzé tartozik. Víz és halbősége czímerében is ki van fejezve, melybe ezeken kívül még szántóföldjeinek és szőlőhegyeinek terményeit, a kalászt és szőlőfürtöt is felvéve, hogy minden tekintetben való gazdagságát teljesen kimutassa a világnak.

Sajnos azonban, hogy a kalászgazdagság és halbőség minálunk egymással ellenséges lábon állanak — s a szántóföldek megmentése okáért utóbbi időkben eszközölt vízszabályozások a halakban roppant károkat okoztak; de még sajnosabb, hogy vajmi keveset gondolnak azzal, hogy az ez uton megfogyott halak mesterséges tenyésztés útján némileg pótoltassanak.

Eddig gyűjtött halfajaink rendszerbe összeállítva a következők:

I. Alosztály. Teleostei. Csontos halak.

I. Rend. Acanthopterygii. Tüskészárnyuak.

1. Család. Percidae. Sügérfélék.

1-ső nem. *Perca*. Arted. Sügér.

1-ső faj. *Perca fluviatilis*. Lin. *Folyami sügér*.

A s.-a.-ujhelyi halpiacson, a Tiszában, Bodrogban, Karcában, sőt még az ujhelyi Ronyva patakban is gyakori, a nép által is sügér vagy singér név alatt mindig felismert faj. Felső folyóinkba a Tapolyba Laborczba nem igen megy fel.

2-ik nem. *Acerina* Cuv. Serincz.

2-ik faj. *Acerina cernua* L. *Közönséges Serincz*.

Az ujhelyi halpiacson gyakori, de ritkább mint a sügér. Elemétódja hasonló lehet a sügéréhez, mert felső vizeinkbe kicsinysége daczára ez sem megy. A Bodrog halászaí görgö-

csének hívják. A Karesából merge név alatt kaptam. A Bodrogbán néha igen nagy mennyiségben jelenik meg egyszerre.

3-ik faj. *Acerina Schraetzer* Lin. *Schraetzer serincz*.

A Tiszában és Bodrogbán lezsér néven fogják; ritkább az előbbi fajnál. Halpiaczunkra csak ritkán kerül, s ezért nevét a nép alig ismeri.

3-ik nem. *Lucioperca* Cur. **Süllő.**

4-ik faj. *Lucioperca Sandra* Cuv. *Fogas süllő.*

A süllő halpiaczunk egyik közönségesebb, legizletesebb s a kecségével együtt legdrágább halfaja. Bodrogbán, Tiszában egyaránt előfordul. A közönség legnagyobbbrésze még most sem hiszi, hogy a mi süllőnk és a balatoni fogas egy és ugyanazon halfaj.

5-ik faj. *Lucioperca volgensis*, Pallas. *Volgai süllő.*

A süllőnek ezen nálunk igen ritka fajtát, miután egy évnél tovább folytonosan kerestem a lakásom előtt levő halpiaczon, egyetlen egyszer kaptam meg Sáros-Patakon, hol szemeim előtt fogta ki a halász a jég alúl. Első pillanatra feltűnt, hogy nem a közönséges volt; de a halász is, megkülönböztette, köszvényes süllőnek nevezte, s igen ritkának mondta. Azóta többfelé kérdezősködtem a halászoknál a köszvényes süllő után, de sehol a nevét sem ismerik.

4-ik nem. *Aspro* Cuv. **Érdesz.**

6-ik faj. *Aspro Zingel* Lin. *Kolcz érdesz.*

Halászaink s népünk orsóhalnak hívja. Előjön a Bodrogbán és Tiszában, de ritkán. Halpiaczunkon egy év alatt alig kétszer háromszor láthatni. Másik fajtát, a közönségest, soha sem kaphattam.

II. Család. *Triglidae*. **Pánczélosok.**

5-ik nem. *Cottus*. Art. **Kolty**

7-ik faj. *Cottus poecilopus*. Heck. *Tüskeszárnyu kolty.*

E faj megyénkben csak az éjszaki részen levő magasabb hegyek sebes patakjaiban található. Példányaim Szinnáról valók, hol a tót nép hlavacs azaz fejes név alatt ismeri. Ottoni halászm, ki a többi halfajokat igen jól tudja megkülönböztetni, váltig állítja, hogy nálók kétféle kolty van, de daczára annak, hogy több ízben kaptam tőle koltyokat, mindig csak ezen fajukak voltak. A. C. gobiót nem találtuk. Zbojban is vannak koltyok, sőt, mint hallom, a Zamutói-hegyekben is, de onnan kapnom nem sikerült.

II. Rend. Anacanthini. Lágyszárnynak.

III. Család. Gadidae. Menyhalfélék.

6-ik nem. *Lota*. Cuv. Menyhal.

8-ik faj. *Lota vulgaris* Cuv. Közönséges Menyhal.

Nagyobb folyóink eme ritkább halfaja talán leginkább van elterjedve az egész megyében, mert ez felső folyóink mélyebb örvényes helyein, hol fagyókerek közt elbujhat, csak oly szívesen és állandóan tanyázik, mint a Bodrogon vagy Tiszában.

Nagyobb mennyiségben sehol sem fordul elő. A Tapoly-nak aligha nem ez a legízletesebb hala.

Tótul mindenfelé egyformán mentu z-nak hívják.

III. Rend. Physostomi. Nyilthólyaguak.

IV. Család. Siluridae. Harcsafélék.

7-ik nem. *Silurus*. Art. Harcsa.

9-ik faj. *Silurus glanis* Lin. Közönséges harcsa.

Tiszánk és Bodrogunk ez óriásának legnagyobb — több mázsányi — példányai leginkább a folyók virágzásakor, azaz a kérész kirepülési korszakában láthatók, midőn a folyam felszínén úszva s egy helyben maradva csak úgy nyeli a tátongó szájába ömlő kérészgomolyt. Kissebb példányai elég gyakoriak.

V. Család. Salmonidae. Szemlingfélék.

8-ik nem. *Salmo* Art. Pisztráng.

10-ik faj. *Salmo fario* L. Közönséges pisztráng.

A pisztráng csak éjszaki magasabb hegyeink hidegvízű patakjaiban lakik. Eddig csak Szinnáról, Zbojrról, a Djil-hegység patakjaiból Zamutóról és Tapoly-Hermányról mint biztos lelhelyeiről van tudomásom. Nehány évvel ezelőtt Kis-Kemen-czen Homonna felett néhai gróf Andrásy Károlynénak igen szép mesterséges pisztráng-tenyésztése volt, de utódai felhagytak vele. Tótul és oroszul psztruh-nak nevezik.

9-ik nem. *Thymallus*. Timalkó.

11-ik faj. *Thymallus vulgaris* Nils. Zászlós Timalkó.

Megyénkben csak az Ungba folyó zboji-patakból kaptam, hol a ruthen nép pir-nek hívja és a pisztrángtól jól megkülönbözteti. Fentebbemlített szinnai halászsom nem ismeri, mert a Czirókában, és a többi Laborczba ömlő patakokban nincsen.

VI. Család. Esocidae. Csukafélék.

10-ik nem. *Esox*. Lin. Csuka.

12-ik faj. *Esox lucius* Lin. Közönséges csuka.

A karász után ez a leggyakoribb halfajunk.

11-ik nem. *Umbra*. Kram. Pocshal (Ribahal).

13-ik faj. *Umbra Krameri*. Fitz. *Kramer poczhal*.

Halfaunánk ezen érdekes példányát, én vezettem be legelőször a magyar irodalomba ribahal név alatt,*) mert Heckel és Kner könyvében**) azt találtam róla, hogy Dunántúl ez a magyar neve, s ezt a nevet viseli mai napig. Miután azonban e halauskát rendkívül nagy mennyiségben találtam a Bodroghöz tavaiban, hol a csíkok társaságában él, s itt a nép pocz-halnak hívja, s csak ezen néven ismeri, ezennel felcserélem tót hangzású nevét s óhajtom, hogy magyarul ezentúl tudományosan is poczhalnak nevezzük. A nép nem eszi.

VII. Család. Cyprinidae. Pontyfélék.

12-ik nem. *Cyprinus*. Art. Ponty.

14-ik faj. *Cyprinus Carpio*. L. *Potyka ponty*.

E faj korántsem oly gyakori már, a minőnek hiszik, s kis példányokban halpiacunkon a legritkábban kapható. Gyakran több hét múlik el, a nélkül hogy potykát a piacra hoznának. Még leginkább télen a jég alatt fogják, de itt többnyire nagyok kerülnek egyenként a lékeken leeresztett szákokba.

Fényes aranyos pikkelyű példányait a bodrogi halászok bitanghalnak nevezik, megkülönböztetésül a sötét, nem fénylőtől, melyeknek tanyahal nevet adnak, azon hitben, hogy ez folyton egy helyütt fák gyökerei alatti tanyán él, míg a másik folytonos vándorlás közben csiszolja oly fényesre pikkelyeit.

13-ik nem. *Carassius*. Nils. Kárász.

15-ik faj. *Carassius vulgaris*. Nils. Közönséges kárász.

Ez a mi legközönségesebb halunk; ez még oly tavakban is élél, hol már minden egyéb hal, még a csuka is kiveszett. Halpiacunkra óriási mennyiségben hozzák, s itt elég alkalmam

*) Magyarország édes vizi halainak rendszeres átnézete írta Heckel J. 1847. fordította s a tudomány újabbkori haladásával bővítette Chyzer Kornél 1863. A m. orvosok és természet-vizsgálók Sopronban 1847-ben tartott VIII. nagygyűlésének munkálatai I és 17. lap.

**) J. Heckel und Rudolf Kner. Die Süßwasser-Fische der Oest. Monarchie. Leipzig 1858. 295. lap.

volt látni, hogy a külső alak alapján való régibb szétválasztása e fajnak több fajra mily nehéz, mert e jelek semmi alhatatossággal nem bírnak.

14-ik nem. *Barbus* Cuv. Márna.

16-ik faj. Barbus vulgaris Flem. *Folyami márna.*

A márnák közül nálunk tulajdonképen csak ez a magyar nép és a halpiacz márnája, — s ez is ritkán fordul elő.

17. faj. Barbus Petényi. Heckel. *Petényiféle márna.*

„Ezen kitűnő márnafaj legelső fiatalkori példányait a szép hazájának halbúvárlata körül rendkívül nagy érdemű Petényi Salamon barátom fáradságának köszönhetem s kérem is őt ennél fogva fogadja ezen fajnak róla való elnevezését valódi nagyrabecsülésem jeléül“. Heckel¹⁾.

A márnának ezen másik magyar fajtát nálunk az alvidéki nagyobb folyókból soha sem kaptam; de annál gyakoribb megyénk felső részének friss vízű folyóiban s patakjaiban, hol a tót lakosság mrenának hívja. Ez, úgy látszik, soha sem nő nagyra.

15-ik nem. *Gobio*. Cuv. Görgöcse.

18-ik faj. Gobio fluviatilis Flem. *Folyami görgöcse.*

Ez is mint az előbbi faj, megyénk felső vidéke folyóinak és patakjainak lakója. Homonnán a Laborczból kolbik néven kaptam. Szinnai halászom koba név alatt küldte be. Sztropkóról az Ondavából is vannak példányaim. Daczára annak, hogy több helyről és számos példányt küldtem be Károli barátomnak, egetnéző társfaját (*Gobio uranoscopus* Ag.) nem találta köztük.

A magyar tudományos irodalomba ez van ugyan görgöcse név alatt bevezetve, de mint fentebb láttuk, a Bodrog vidékén az Acerina cernuát hívják így.

16. nem. *Leuciscus* Auct. Száp²⁾.

19-ik faj. Leuciscus rutilus L.

Pirosszárnú keszeg néven igen gyakori faj folyóinkban tavainkban s halpiaczunkon.

¹⁾ Magyarországi halainak átnézete i. h. 10-ik lapon. Ezt azért idéztem, mert Petényit, halfaunánk úttörőjét, nem eléggé méltányolták biographjai mint e téren is fáradságtalan kutatót.

²⁾ A *Leuciscus* és *Abramis* fajoknál le kell mondanunk arról, hogy a magyar terminológiát tisztába hozzassuk, mert a hány a halásztanya, annyiféle nevet adnak ezen általában keszegnek nevezett halaknak, mely neveket a piacon aztán még jobban összezavarják. Én itt szándékosan elhagytam a zavart még fokozó magyar tudományos elnevezések használatát, be akarván várni Károli barátom nagy munkájának, a magyarországi halakról való megjelenését.

20-ik faj. *Leuciscus cephalus* L.

Az ujhelyi halpiacon egyszer a Latorczából dobbrár néven kaptam. Felvidékünkön a Laborczban és Tapoly-Óndovában egyik leggyakoribb halunk, s ott tótul jalyecz-nek hívják, mely név a tót lakosság közt állandónak látszik.

Ezen fajból több oly példányt küldtem fel a nemzeti múzeumnak, melyek sok tekintetben eltérést mutatnak, s melyeket Károli barátom külön fog tanulmányozni.

21 ik faj. *Leuciscus vulgaris* Flem.

Ezt a Bodrogból jáász név alatt kaptam az ujhelyi halpiacon, hol nem igen gyakori.

22-ik faj. *Leuciscus idus* L. (*Idus melanotus*).

A Latorczából Zétényből csobak név alatt kaptam. A halpiacon dévér keszegnek is mondják.

23 ik faj. *Leuciscus erythrophthalmus* Lin.

Ez is halpiaczunk egyik közönséges úgynevezett keszege.

24-ik faj. *Leuciscus phoxinus* L. (*Phoxinus laevis* Ag.)

Ez felvidéki patakjaink jellemző s legközönségesebb kis hala. Tótul ott olyhová ribának nevezik, mert a patakok partjain tenyésző égerfa-olyha-gyökerei alatt tanyázik. Zbojban a ruthén nép zsderká-nak hívja.

17-ik nem. *Tinca*. Cuv. Czompó.

25-ik faj. *Tinca vulgaris* Cuv. Közönséges czompó.

A kárász és csuka után legközönségesebb halunk, melynek életereje szintén nagy. A piacról haldokló állapotban behozva még holnapokig is elélt éhen aquariumomban. Nálunk czigányhalnak, vargahalnak, de tat-nak is nevezik.

18-ik nem. *Chondrostoma*. Agass. Porczzáj.

26 ik faj. *Chondrostoma nasus* L. Paducz porczzáj.

Ezt az ujhelyi halpiacon soha sem láttam; annál gyakoriabb Nagymihályban és Homonnán a Laborczban, hol mint egész felső Magyarországon a tót ajkuak igen jellemzően podusztva vagy podusztá-nak azaz alulszájunak hívják, mert szája porczogós ormánya alján van.

19-ik nem. *Rhodeus* Agass. Díszponty.

27-ik faj. *Rhodeus amarus* Ag. Keserű díszponty.

Hogy felvidéki patakjaink csendesvízű mellékágai eme legcsinosabb, s közönséges halfajának van-e más népies ma-

gyar vagy tót neve, mint a fenti általam neki adott s általánosan elfogadott irodalmi; azt nem tudhattam meg, mert többször említett szinnai halászsom, csak karasz-nak nevezte testének körkörös alakjánál fogva. Heckel és Kner*) szerint Galicziában plocziczka-nak hívják, míg nekem Homonnán az Alburnus lucidust hozták plodzicza név alatt.

20-ik nem. Abramis Cuv. Durda.

28-ik faj. *Abramis brama* Lin.

Az újhelyi halpiacon a piros szárnyu keszeggel vegyesen igen gyakori fekete szárnyu keszeg név alatt.

29-ik faj. *Abramis ballerus* Lin.

Kirívó, mással fel nem cserélhető ezüstoffényű alak, melyet nálunk állandóan s mindenki lánakeszegnek nevez.

Társas állat lehet, mert egyes példányai ritkán kerülnek piacunkra, többnyire egyszerre igen nagy mennyiségben hozzák kivált a felső Bodrogból.

30-ik faj. *Abramis Sapa* Pall.

Ezt az újhelyi halpiacon a Bodrogból bogoly név alatt kaptam.

31-ik faj. *Abramis blicca* Bl.

A Bodrogból és Karcsából kerek keszeg néven kaptam.

32-ik faj. *Abramis bipunctatus* Bl.

Bírom felvidéki folyóinkból Sztropkóról és Szinnáról, s a Bodrogból egy kis tóból Örös mellett. Tót halászsom blankának nevezte.

21-ik nem. Aspius Agass Ön.

33-ik faj. *Aspius rapax* Lesk. Ragadozó ön.

E fajnak két határozott magyar neve van, mely vidékenként más más. Nálunk a Bodrog mentén bójingnak hívják s így hívják a Szamos és Maros körül is Petényi szerint, — míg megyénk legalsó részén Kesznyétenben önnek nevezik, s nekem onnan úgy mutatták be, mint oda való specialitást, mely másutt nem igen van. S önnek nevezik a Balaton vidékén is. A Bodrogban s alvidéki mellék-patakjaiban gyakori.

*) i. h. 103-ik lap. Horváth Géza barátom ki e halaeskát mint a Bodva folyó lakóját említi. (Neue Beiträge zur Kenntniss d. Wirbelth. Ungarns. Verh. d. zool.-bot. Gesellschaft in Wien. 1867. XVII. k. 560. lap.) csak tudományos néven szól róla, s nem mondja van-e népies neve.

22-ik nem. Alburnus Heck. **Fehérke.**

34-ik faj. Alburnus lucidus H. Kn. *Fényes fehérke.*

A Bodroghban ritkább, annál gyakoribb a Laboreczban, Tapolyban és Ondavában. Homonnán plod ziczának hívják.

23-ik nem. Pelecus Agas. **Gárda.**

35-ik faj. Pelecus cultratus L. *Vágó gárda.*

Bodroghban, Tiszában gyakori; Ujhelyben kaszahalnak Tokajban gárdahalnak hívják.

VIII. Család. Acanthopsides. Csikfélék.

24-ik nem. Cobitis. Art. **Tergély.**

36-ik faj. Cobitis fossilis L. *Csik tergély.*

A bodroghközi tavakban rengeteg mennyiségben tenyészik. Nyárban nem fogják, de télen piacunkon ez a leggyakoribb hal. Aranyárga színjátékban mint úgynevezett királycsik igen ritka.

37-ik faj. Cobitis bartatula. Lin. *Bajuszos tergély.*

Kissebb patakjainkban meggyeszte közönséges. A felvidéken tótul slyizs-nek hívják.

38-ik faj. Cobitis taenia. Lin. *Kövi tergély.*

Felvidéki folyóink és patakjaink kövei alatt ez is közönséges. Homonnán kuszak azaz harapónak hívják.

II. Alosztály. Ganoidei. Zománczosak.

IX. Család. Acipenseridae. Tokfélék.

25-ik nem. Acipenser. Art. **Tok.**

39-ik faj. Acipenser ruthenus L. *Kecsege tok.*

E nemből mai napig csak is ezen fajt, a kecsegét sikerült megkerítenem, mely nálunk különösen Tokajban gyakori. De felmegy a Bodroghba is egészen Imregig.

A tokaji halászkok, mint onnan tudósítanak, háromféle kecsegét különböztetnek meg. ú. m.:

1. A közönséges hegyes orrú kecsegét.

2. a gombos orrú kecsegét, mely az ormányán látható néha nagyra növő gombszerű gumó által különbözik az előbitől, s a

3. gyöngyvirág kecsegét, mely állítólag fehérebb testű, lapos és tompább ormányú mint a többi. Ez késő ősszel tölgyfalevél hullásakor jő fel a Tiszán nagyobb mennyiségben

de elvétele az év folyamán át is fogják. Ez utóbbi aligha nem lesz az *Acipenser Gmelini* Fitzinger, mely különben is mint a Tisza lakosa ismeretes, s melyet Jeitteles is kapott egyszer Kassán a piacon¹⁾ a Tiszából, hová pedig leginkább Tokaj szolgáltatja a halakat.

Fenti adataimhoz semmi kétség nem férhet, mert a gyűjtött állatok ott vannak Budapesten a nemzeti muzeumban.

Elősorolásuk alkalmával szándékosan kerültem azok említését, melyek fentiekén kívül a zempléni vizekben biztosan előjönnek és előjöhetnek, de a melyeket megszerezni mai napig még nem sikerült. Ide számítandók:

1. *Aspro vulgaris* C. V. közönséges érdesz, melyet a nemzeti muzeum is bír a Tiszából, s melyet Jeitteles (i. h. 291. lap) de csak egyetlen egyszer a Hernádból kapott. Nálunk társfaját az *A. Zingel*-t, mely kevésben különbözik tőle s így valószínűleg mind a kettőt a nép orsó-halnak hívja.

2. Az *Acipenser Gmelini* Fitz. Gmelin tokja, a halászok és a nép által a kecségétől meg sem különböztetett s életmódra nézve is vele egyforma hal, melyet, mint fentebb mondtam, Jeitteles a Tiszából kapott.

3. *Acipenser glaber* Fitz. Sima tok.

4. *Acipenser Güldenstädti* Brdt. Güldenstädt tokja.

5. *Acipenser stellatus* Pallas. csillagos tok, mely utóbbi három tokfajt a nemzeti muzeum a Tiszából bírja, s melyek közül a csillagosról Heckel és Kner (i. h. 345. l.) névszerint is mondják, hogy egészen Tokajig megy fel.

Tokajban hajdan igen sok és nagy tokot fogtak, sőt némelyek a város nevét is a tok hájától származtatják²⁾; s úgy látszik, hogy e hely a Bodrognak a Tiszába való itteni ömlésénél fogva vált a tokok kedvencz tartózkodási helyévé, a mint azt hasonló esetben Kesznyétenben tapasztaljuk, hol a Sajó a Tiszába ömlik, s hol hajdan még a tokajinál is híresebb tokhalászat volt.³⁾ S ma holnap már itt is ott is csak nevérről fogják ismerni a tokot, annyira megfogyott e nemes hal-faj vizeinkben.

¹⁾ Jeitteles L. H. *Prodromus faunae vertebratorum Hungariae superioris*. Verhandlungen der k. k. zool.-bot. Gesellschaft in Wien. 1862. XII. k. 313 l.

²⁾ Szirmay Antonius *Notitia topographica politica inelyti Comitatus Zempléniensis Budae* 1803. 132. lap.

³⁾ „Est locus piscatura antaceorum sturiorum, carpiionum luciorum et aliorum piscium nobilis.“ Szirmay i. h. 174. lap.

Folyóinknak általában, de különösen a Tiszának Tokajnál halbőségét egy 17-ik századbéli könyv oly rendkívülinek mondja, hogy vize csak két harmadrészben vízből, s egy harmadrészben halból áll, hogy néha a levegő is megromlik tőlük s a sertést is azzal hizlalják. ¹⁾

6. Petromyzon Planeri Bl. Planerféle orsa is bizonyon számítható Zemplénmegye halai közé, a mennyiben Sáros-megyében, a honnan a Tapoly hozzánk folyik Bártfán a malom árkában fogtam. Ennek tehát Zemplénen keresztül kellett oda felhatolnia, s így itt is található lesz, de minden esetre ritka, mert említeni sem hallottam.

Hozzá adva ezen hat halfajt a talált 39 hez, megyénk halfajainak száma 45 volna, mely szám a legnagyobb utánjarrással is alig fog neánynyal szaporodni.

Egy fajjal kecsegtettek engemet ez idén a sárospataki halászat bérlői, melyet hajnali keszegnek hívnak s mely állítólag csak tavaszkor s igen ritkán jön elő, de nem került hálóba. Az ő leírásuk után elindulni nem lehet, hogy mi lehet az? Hátha ez a németek májusi hala (Der Maifisch), melyet én Alausa vulgaris Val. nevével fogva közönséges tuskérnek neveztem el, s Kriesch ²⁾ mégis megfoghatlanúl reám fogja, hogy én az Alosa fintát említsem magyarországinak, „de az alatt minden bizonyára a vulgarist kell érteni”; holott én ugyanazon lapon a hol az Alausáról van szó, s hol a fintát azért említtem, mert mint az előszóban kifejtém a német szöveget szóról-szóra fordítám, 61-ik számú jegyzetemben Heckel és Kner nyomán, kik a finta nevet (i. h. 228. lap.) synonymumnak idézik, világosan mondom „Heckel és Kner-nél A. vulgaris név alatt fordul elő” s értekezésem utolsó lapján, hol a magyarországi halakat betűrendbe állítam össze, Alausa fintáról szó sincs, de ott van az Alausa vulgaris Val.

Soraimat azon óhajom kifejezésével zárom be, vajha akadnának többen s mentül előbb, kik fenti adataim kiegészítését megkísértenék!

Sátoralja-Ujhely, 1881-iki december 1-jén.

¹⁾ Lásd J. Bezda Martini Zeileri Neue Beschreibung des Königreiches Ungarn sat. Leipzig 1664, hol a 241 lapon Tokaj leírásánál ez áll: Aus der besagten Teissa oder Tibisco hat Tokaj viel Fisch und darunter die Stier. Wie dann dieses grosse Wasser so fischreich, dass es 2 Theil Wasser und einen Theil Fisch führe. Und ist der Ueberfluss bisweilen so gross, dass auch die Luft davon angesteckt und unrein gemacht wird, und Theils Orten man die Schwein mit Fischen mistet.

²⁾ Kriesch János. Halaink s haltenyésztésünk. Pest 1868. 30. l.